

E. Rood-Pijpers
B. Rovers
F. van Gemert
C. Fijnaut

Preventie van jeugdcriminaliteit in een grote stad

Rood-Pijpers/Rovers/Van Gemert/Fijnaut:
Preventie van jeugdcriminaliteit in een grote stad

In dit boek is gezocht naar een antwoord op de vraag: wat mag er, mede in het licht van de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek naar zowel de omvang en spreiding van (jeugd)criminaliteit in stedelijke gebieden als naar de doeltreffendheid van overheidsgroepen om de ontwikkeling van deze criminaliteit in te perken, worden verwacht van de beleidsinspanningen die de gemeente Rotterdam zich getroost om langs preventieve weg de (jeugd)criminaliteit in de wijken Afrikaanderwijk, Bloemhof en Hillesluis terug te dringen? De preventie van jeugdcriminaliteit wordt belicht vanuit drie invalshoeken: theorie, beleid en praktijk. In het eerste deel komen de theorieën en het beleid aan de orde. Eerst wordt op basis van de theorievorming nagegaan welke factoren criminaliteit in grootstedelijke gebieden beïnvloeden. Hierbij staan factoren op het niveau van de buurt en de groep, in het bijzonder de 'gang', centraal. Daarna volgt een beschrijving van het overheidsbeleid op drie terreinen: de sociale vernieuwing, de bestuurlijke preventie en het jeugdbeleid. Van het beleid op deze terreinen mag een preventief effect worden verwacht met betrekking tot (jeugd)criminaliteit. In het tweede deel wordt ingegaan op het preventiebeleid in drie wijken in Rotterdam. Allereerst vindt een sociografische beschrijving plaats van de drie wijken, gevolgd door een analyse van de criminaliteitsituatie. Daarna wordt nagegaan in hoeverre er sprake is van de vorming van jeugdbendes onder bepaalde groepen jongeren in die wijken. Ten slotte worden de recente activiteiten op bovengenoemde drie leidsterreinen beschreven, die zijn gericht op de vergroting van de veiligheid en op preventie van criminaliteit. Op basis van de theoretische bevindingen, de analyse van de problemen en het gevoerde beleid in de drie wijken worden aanbevelingen gedaan voor preventieve maatregelen in de drie wijken, waardoor de jeugdcriminaliteit op langere termijn kan worden teruggedrongen.

De auteurs zijn verbonden aan de Vakgroep Strafrecht en Criminologie van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid Erasmus Universiteit Rotterdam.

onder redactie van:

Dr. K. von Benda-Beckmann (redactie-secretaris)
Prof. Mr. H. de Doelder
Prof. Dr. R.M.G.E. Foqué
Prof. Mr. K.F. Haak
Dr. M.T. Kamminga
Prof. Mr. R.M. van Male

Eerder verschenen in deze reeks:

1. *Geïntegreerde rechtswetenschap*, R. Foqué, R. Ladan, E. Rood-Pijpers en A.C. Zijdeveld (red.)
2. *Bijdragen tot de rechtsgeschiedenis van de negentiende eeuw*, R. Pieterman, C.J.H. Jansen, G.E. van Maanen, E. Poortinga, T.J. Veen en W.J. Witteveen (red.)
3. *Opstellen over bestuursstrafrecht*, H. de Doelder en L.J.J. Rogier (red.)
4. *Taak en functioneren van het OM*, H. de Doelder, R.M.G.E. Foqué, R.A.F. Gerding (red.)

Preventie van jeugdcriminaliteit in een grote stad

*Elly Rood-Pijpers
Ben Rovers
Frank van Gemert
Cyrille Fijnaut*

sanders instituut

1995

Gouda Quint-Arnhem

Legenda bij de kaarten op de pagina's VI en VII

Op pagina VI wordt een overzicht gegeven van een deel van Rotterdam Noord en Zuid met daarin vermeld de namen van de verschillende deelgemeenten. De drie onderzoekswijken maken deel uit van de deelgemeente Feijenoord.

Op pagina VII zijn de drie wijken vergroot weergegeven. Wijk 86 is Afrikaanderwijk, wijk 81 is Bloemhof en wijk 82 is Hillesluis.

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK I <i>Cyrille Fijnaut</i>	
Inleiding	
1. De voorgeschiedenis van het onderzoek	1
2. De opzet van het onderzoek	2
3. De voortgang van het onderzoek	4
4. De inhoud van deze studie	6
HOOFDSTUK II <i>Ben Rovers</i>	
Spreading van criminaliteit in stedelijke gebieden: feiten, verklaringen en problemen	
1. Inleiding	9
2. De empirie van spreading	9
3. Typologie van verklaringen	15
3.1. Criminaliteit, structuurkenmerken en processen	15
3.2. Procesverklaringen	18
4. Resultaten van empirisch onderzoek: een stand van zaken	24
4.1. Uitgangspunt: het onderzoek van Shaw en McKay	24
4.2. Kenmerken van de sociale structuur	26
4.2.1. Sociaal-economische status (SES)	27
4.2.2. Overige kenmerken van de sociale structuur	32
4.3. Kenmerken van de fysieke structuur	37
4.3.1. Benaderingen in het verlengde van de sociale-desorganisatiebenadering	37
4.3.2. De gelegenheidsbenadering van Cohen en Felson bezien vanuit een rationeel-keuzeperspectief	44
4.3.3. Empirische toepassingen van het rationele-keuzemodel op individueel en geaggregeerd niveau	48
5. Problemen en vooruitzichten	55

5.1. Empirische kwesties	56
5.2. Theoretische kwesties	60
6. Samenvatting	64

HOOFDSTUK III *Frank van Gemert*

Amerikaanse gangs en Nederlandse jeugdbendes

1. Inleiding	69
2. Een definitie van de gang	72
3. Verklaringen voor het ontstaan van gangs	73
3.1. Inleiding	73
3.2. Fysieke structuur	74
3.3. Sociale structuur	75
3.3.1. Strain en onderklasse	76
3.3.2. Controle en sociale orde	78
3.4. Cultuur	82
3.5. Individu, reputatie en geweld	85
3.6. Het ontstaan van gangs, samenvatting	89
4. Jeugdbendes in Nederland, een verkenning	90
4.1. Inleiding	90
4.2. Jeugdbendes in de literatuur	91
4.3. Gangs, beelden in de media	93
4.4. Jeugdbendes in Nederland, voorlopige bevindingen	95
5. Marokkaanse Jeugdbendes in de literatuur	97
5.1. Inleiding	97
5.2. Sociaal-economische positie en criminaliteit	97
5.3. Marokkaanse groepen en groepsriminaliteit	99
5.4. Kritiek op het idee van de Marokkaanse jeugdbende	102

HOOFDSTUK IV *Ely Rood-Pipers*

Het landelijk preventiebeleid op drie sporen

1. Inleiding	107
2. Probleemgedrag en criminaliteit onder jongeren: een schets	110
2.1. Inleiding	110

2.2. Aard en omvang van probleemgedrag onder jongeren	111
2.3. Achtergronden van probleemgedrag en criminaliteit onder jongeren	117
2.4. Verschillende vormen van preventie	121
3. Preventiebeleid voor jongeren op drie sporen	125
3.1. Het beleid in de jeugdzorg op landelijk niveau	125
3.1.1. Inleiding	125
3.1.2. Knoop punten in de jeugdzorg	128
3.1.3. Voorgestelde wijzigingen in de jeugdzorg	130
3.2. Het sociale vernieuwingsbeleid op landelijk niveau	130
3.2.1. Inleiding	131
3.2.2. De doelstellingen en beleidsterreinen van sociale vernieuwing	134
3.2.3. De beleidstheorie achter sociale vernieuwing	134
3.2.4. Het sociale-vernieuwingsbeleid in de periode 1990-1993	136
3.3. Het criminaliteitspreventiebeleid	140
3.3.1. De achtergronden van het criminaliteitspreventiebeleid	140
3.3.2. De ontwikkeling van het preventiebeleid van 1985-1993	143
3.3.3. De hoofdlijnen van het preventiebeleid	145
3.3.4. Het criminaliteitspreventiebeleid in uitvoering	149
3.3.5. Het integraal veiligheidsbeleid vanaf 1993	151
4. De evaluatie van het preventiebeleid op twee sporen	154
4.1. Inleiding	154
4.2. Evaluatie van het sociale-vernieuwingsbeleid in de periode 1990-1993	155
4.2.1. Een evaluatie vanuit een bestuurskundige invalshoek	155
4.2.2. Een evaluatie van de beleidstheorie	157
4.2.3. Het sociale-vernieuwingsbeleid: een slotbeschouwing	159
4.3. De evaluatie van het criminaliteitspreventiebeleid	161
4.3.1. Een evaluatie van de beleidstheorie	161
4.3.2. Het criminaliteitspreventiebeleid: een slotbeschouwing	163
5. Effecten van preventieprojecten	165
5.1. Inleiding	165
5.2. Effecten van persoonsgerichte preventieprojecten	166

